

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

Ławnik SN Jarosław Gałkiewicz

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale obrońcy obwinionej J. T.- sędziego Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, w stanie spoczynku,
w sprawie **P. P.** – sędziego Sądu Rejonowego w Ł., obwinionej o popełnienie przewinień dyscyplinarnych z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, dalej powoływana jako u.s.p.
po rozpoznaniu w dniu 7 maja 2024 r. na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej,
odwołań wniesionych przez: Ministra Sprawiedliwości i Krajową Radę Sądownictwa – na niekorzyść obwinionej oraz przez obrońców obwinionej – SSO D. M. i J. T.- sędziego w stanie spoczynku
od wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z 6 grudnia 2021 r., sygn. akt [...],

orzeka:

I. zmienia pkt I zaskarżonego wyroku w ten sposób, iż uchyla rozstrzygnięcia w zakresie czynu przypisanego w pkt 1 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej oraz co do przypisanych czynów z pkt 5, pkt 6 i pkt 7 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej i na

podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. postępowanie dyscyplinarne wobec obwinionej P. P. – sędziego Sądu Rejonowego w Ł. co do tych czynów umarza;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Jarosław Gałkiewicz Wiesław Koziulewicz Zbigniew Korzeniowski

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Rejonowego w Ł. – P. P., została obwiniona o to, że:

1) w okresie od 4 listopada 2016 r. do 24 marca 2017 r. w Ł., będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 326 § 1 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. oraz art. 6 § 1 k.p.c. poprzez trzykrotne odroczenie wydania postanowienia, pomimo wynikającej z tych przepisów jednorazowej możliwości, co stanowiło również uchybienie godności urzędu poprzez naruszenie powagi sprawowanego stanowiska i ujmę godności sędziego wobec rozpoznania pisma 60 dni po terminie wskazanym we wniosku o zezwolenie na wyjazd podczas ferii zimowych małoletniej córki stron postępowania, a tym samym naruszenia normy art. 82 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowiącej o obowiązku postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności powinności wykonywania sumiennie obowiązków sędziego, a także obowiązku wymierzania sprawiedliwości zgodnie z przepisami prawa oraz naruszenia zasad etyki zawodowej, określonych w § 2 i § 8 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z 19 lutego 2013 r. w sprawie uchwalenia Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

2) w okresie od 3 stycznia 2017 r. do 15 lutego 2017 r. w Ł., będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w ten sposób, że pomimo upływu z dniem 2 stycznia 2017 r. ustawowego terminu do wydania postanowienia o przyjęcie do szpitala

psychiatrycznego bez zgody pacjenta, względem którego zawiadomienie o przyjęciu do szpitala wpłynęło do sądu w dniu 19 grudnia 2016 r., wydała je dopiero w dniu 15 lutego 2017 r., a zatem po upływie 43 dni od ostatniego przewidzianego ustawą terminu, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

3) w okresie od 20 grudnia 2016 r. do 24 marca 2017 r. w Ł., będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...] dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w ten sposób, że pomimo upływu z dniem 19 grudnia 2016 r. ustawowego terminu do wydania postanowienia o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez zgody pacjenta, względem którego zawiadomienie o przyjęciu do szpitala wpłynęło do sądu 5 grudnia 2016 r., wydała je dopiero w dniu 24 marca 2017 r., a zatem po upływie 95 dni od ostatniego przewidzianego ustawą terminu, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

4) w okresie od 20 grudnia 2016 r. do 20 lutego 2017 r. w Ł., będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w ten sposób, że pomimo upływu z dniem 19 grudnia 2016 r. ustawowego terminu do wydania postanowienia o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez zgody pacjenta, względem którego zawiadomienie o przyjęciu do szpitala wpłynęło do sądu 5 grudnia 2016 r., wydała je dopiero w dniu 20 lutego 2017 r., a zatem po upływie 63 dni od ostatniego przewidzianego ustawą terminu, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

5) w okresie od 16 grudnia 2016 r. do 29 marca 2017 r. w Ł., będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w ten sposób, że pomimo upływu z dniem 15 grudnia 2016 r. ustawowego terminu do wydania postanowienia o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez zgody pacjenta, względem którego zawiadomienie o przyjęciu do szpitala wpłynęło do sądu 1 grudnia 2016 r., wydała je dopiero w dniu 29 marca

2017 r., a zatem po upływie 104 dni od ostatniego przewidzianego ustawą terminu, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

6) w okresie od 4 kwietnia 2017 r. do 6 listopada 2017 r. w Ł. będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 737 k.p.c. w ten sposób, że pomimo upływu z dniem 3 kwietnia 2017 r. ustawowego terminu do wydania postanowienia o udzielenie zabezpieczenia, wobec którego wniosek wpłynął do sądu 27 marca 2017 r., wydała je dopiero w dniu 6 listopada 2017 r., to jest po upływie 217 dni od ostatniego przewidzianego ustawą terminu, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

7) w dniu 18 października 2018 r. w Ł. będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 355 § 1 k.p.c. w ten sposób, że wydała postanowienie o umorzeniu postępowania z uwagi na zawarcie ugody, która faktycznie nie została zawarta, co stanowiło również naruszenie wynikającego z art. 82 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, obowiązku postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności powinność wykonywania sumiennie obowiązków sędziego, a także obowiązek wymierzania sprawiedliwości zgodnie z przepisami prawa, to jest zachowania przynoszącego ujmę godności sędziego i naruszającego zasady etyki zawodowej, określone w § 2 i § 8 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z 19 lutego 2013 roku w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.;

8) w okresie od 28 kwietnia 2017 r. do 13 września 2018 r. w Ł., to jest od dnia wpływu wniosku o przysposobienie do dnia wydania orzeczenia, będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...] dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 585 § 2² k.p.c., art. 586 § 4 k.p.c. oraz art. 585² k.p.c., poprzez niezażądanie z ośrodka adopcyjnego opinii kwalifikacyjnej o kandydacie do przysposobienia dziecka oraz

niezawiadomienie prokuratora o toczącym się postępowaniu, to jest o czyn z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r.

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] wyrokiem z 6 grudnia 2021 r., sygn. akt [...], orzekając w zakresie przewinienia dyscyplinarnego zarzuconego obwinionej w punkcie 1 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, obwinioną P. P. uznał za winną tego, że w okresie od 7 listopada 2016 r. do 24 marca 2017 r. w Ł., będąc referentem w sprawie Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt [...], dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa - art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 § 1 k.p.c. poprzez organizację pracy i wyznaczenie rozprawy w sposób uniemożliwiający rozpoznanie sprawy w rozsądnym terminie, co stanowiło również uchybienie godności urzędu poprzez naruszenie powagi sprawowanego stanowiska i ujmę godności sędziego, wobec rozpoznania pisma 60 dni po terminie wskazanym we wniosku o zezwolenie na wyjazd podczas ferii zimowych małoletniej córki stron postępowania, a tym samym naruszenia normy art. 82 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowiącej o obowiązku postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności powinności wykonywania sumiennie obowiązków sędziego, a także obowiązku wymierzania sprawiedliwości zgodnie z przepisami prawa oraz naruszenia zasad etyki zawodowej, określonych w § 2 i § 8 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z 19 lutego 2013 roku w sprawie uchwalenia Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, to jest popełnienia przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r., a nadto obwinioną P. P. uznał za winną popełnienia przewinień dyscyplinarnych zarzuconych jej w punktach: 5, 6 i 7 wniosku, każdorazowo z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r., przyjmując, iż obwiniona przypisanych jej czterech przewinień dyscyplinarnych dopuściła się w krótkich odstępach czasu i z wykorzystaniem tej samej sposobności, a zatem w warunkach art. 91 § 1 k.k. i za to na mocy art. 109 § 1 pkt 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r., przy zastosowaniu art. 91 §1 k.k. wymierzył obwinionej P. P. karę dyscyplinarną upomnienia. Na

zasadzie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 r., obwinioną P. P. uniewinnił od popełnienia przewinień dyscyplinarnych zarzuconych jej w punktach: 2, 3, 4 i 8 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, zaś kosztami postępowania dyscyplinarnego obciążył Skarb Państwa.

Od tego orzeczenia odwołanie wnieśli: Minister Sprawiedliwości, Krajowa Rada Sądownictwa oraz sędzia D. M. i sędzia w stanie spoczynku J. T. – obrońcy obwinionej.

Minister Sprawiedliwości zaskarżonemu na niekorzyść obwinionej wyrokowi zarzucił rażąco niewspółmierność wymierzonej obwinionej kary upomnienia, będącej karą najłagodniejszą z katalogu kar dyscyplinarnych, podczas gdy liczba przypisanych obwinionej przewinień dyscyplinarnych polegających na rażącej i oczywistej obrazie przepisów prawa i uchybieniu godności sędziego, ich charakter i negatywne skutki dla stron postępowania i osób biorących w nich udział oraz szkoda dla dobra wymiaru sprawiedliwości uzasadniały wymierzenie kary znacznie surowszej.

Podnosząc ten zarzut Minister Sprawiedliwości wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie obwinionej za przypisane przewinienia dyscyplinarne popełnione w warunkach określonych w art. 91 § 1 k.k., na podstawie art. 109 § 1 pkt 2a usp w zw. z art. 91 § 1 k.k. kary dyscyplinarnej obniżenia wynagrodzenia zasadniczego o 25% na okres roku.

W odwołaniu Krajowej Rady Sądownictwa wyrok Sądu Dyscyplinarnego I instancji, zaskarżony został na niekorzyść obwinionej, w zakresie czynów opisanych w punkcie I wyroku, w części dotyczącej orzeczenia o karze.

Krajowa Rada Sądownictwa zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi rażąco niewspółmierność wymierzonej obwinionej kary dyscyplinarnej upomnienia, do stopnia szkodliwości popełnionych przez obwinioną przewinień dyscyplinarnych, będącą wynikiem nieuwzględnienia w sposób właściwy wszystkich okoliczności mających wpływ na wymiar kary dyscyplinarnej, a zwłaszcza stopnia zawinienia obwinionej oraz znacznego stopnia szkodliwości popełnionych przez nią przewinień dyscyplinarnych.

Podnosząc ten zarzut Krajowa Rada Sądownictwa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze i wymierzenie obwinionej, zamiast kary dyscyplinarnej upomnienia, kary dyscyplinarnej nagany.

Obrońca obwinionej sędzia D. M., w treści odwołania zaskarżył wyrok z 6 grudnia 2021 r., sygn. akt [...] w zakresie pkt. I wyroku wnosząc o uchylenie w tej części zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji pod względem systemowym gwarantującemu prawo do rzetelnego procesu - wobec stwierdzenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. W razie nieuwzględnienia tego zarzutu, skarżący wniósł o uchylenie w zaskarżonym zakresie wyroku i uniewinnienie obwinionej w całości od przypisanych jej zarzutów - na podstawie względnych przyczyn odwoławczych z art. 438 pkt. 2 i z art. 438 pkt. 1 k.p.k.

W treści uzasadnienia odwołania, obrońca obwinionej odnosząc się do czynów opisanych w pkt 1, 5, 6 i 7 wniosku o ukaranie, podniósł zarzut obrazy przepisów postępowania na etapie postępowania przedsądowego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 2 k.p.k.)

W ocenie skarżącego również sam tryb wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego w niniejszym postępowaniu dyscyplinarnym był tego rodzaju, że rażąco naruszył przepisy dotyczące dopuszczalności kontrolowania referatu sędziowskiego. Po tym jak lokalny rzecznik dyscyplinarny przy SO w Ł. odmówił wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a postanowienie w tym przedmiocie uprawomocniło się, rzecznik dyscyplinarny P. R., przeprowadził „trałowanie” referatu sędzi i na tej podstawie następnie zostały jej przedstawione zarzuty dyscyplinarne. W ocenie skarżącego bezpodstawne trałowanie referatu pojedynczego, wybranego sędziego, wobec którego wcześniej prawomocnie odmówiono wszczęcia postępowania dyscyplinarnego było niedopuszczalne.

Odnośnie do zarzutu z pkt 1 wniosku o ukaranie, skarżący podniósł zarzut obrazy przepisów prawa materialnego przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym (art. 438 pkt. 1 k.p.k.).

Zdaniem skarżącego ustalając fakt i okres popełnienia wykroczenia dyscyplinarnego opisanego w pkt. 1 przedstawionych obwinionej zarzutów sąd dyscyplinarny nie wziął należycie pod uwagę ustalonego przez siebie stanu

faktycznego sprawy. O ile należy w pełni zgodzić się z konkluzją sądu dyscyplinarnego, że mające miejsce w okresie od stycznia do marca 2017 r. trzykrotne odraczanie publikacji orzeczenia, w związku z oczekiwaniem na dołączenie zwrotnych potwierdzeń odbioru zawiadomień, nie miały charakteru rażącego naruszenia prawa, o tyle już sposób oceny wcześniejszych odroczeń narusza obowiązek brania pod uwagę przy ocenie całokształtu materiału dowodowego (art. 410 k.p.k.). I tak w ocenie skarżącego dopiero od daty uzyskania odpowiedzi na pozew, a nie - jak błędnie przyjął sąd dyscyplinarny pierwszej instancji - od 7 listopada 2016 r. (kiedy sprawa została przydzielona obwinionej do referatu) zaistniały warunki do wyznaczenia terminu rozprawy. W ocenie skarżącego co najmniej wątpliwe jest, aby zachowanie obwinionej, która dysponowała tak krótkim czasem na wyznaczenie terminu rozprawy, biorąc pod uwagę obciążenie jej referatu również innymi sprawami, można było uznać za zachowanie zawinione, a tym samym kwalifikować jako delikt dyscyplinarny.

Odnosząc się do zarzutu z pkt 5 wniosku o ukaranie, skarżący podniósł zarzut obrazy przepisów prawa materialnego przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym (art. 438 pkt. 1 k.p.k.). W ocenie skarżącego sąd Dyscyplinarny I instancji zignorował okoliczności, które świadczyły, że pomimo przekroczenia ustawowego terminu stało się to nie z winy obwinionej. Wskazał, że gdyby opinia została dołączona w terminie, to obwiniona miałaby obiektywną możliwość, aby rozstrzygnąć sprawę w przewidzianym przez ustawodawcę terminie. Dlatego nie sposób uznać, aby w tym konkretnym przypadku jej zachowanie wyczerpało znamiona deliktu dyscyplinarnego.

Odnosząc się do zarzutu z pkt 6 wniosku o ukaranie, skarżący podniósł zarzut obrazy przepisów prawa materialnego przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym (art. 438 pkt. 1 k.p.k.).

W ocenie skarżącego przewidziany w art. 737 k.p.c. siedmiodniowy termin na rozpoznanie wniosku o zabezpieczenie, jak i miesięczny termin na wyznaczenie rozprawy mają charakter instrukcyjny. Miejsce pobytu pozwanego mieszkającego za granicą nie było znane. Obwiniona rozpoczęła od ustalenia miejsca pobytu pozwanego, gdyż, aby wykonać orzeczone w postanowieniu zabezpieczenie komornik musiałby skutecznie doręczyć pozwanemu odpis postanowienia sądu. Bez

uprzedniego ustalenia miejsca pobytu pozwanego zabezpieczenie byłoby nieskuteczne, ponieważ komornik nie mógłby go wykonać.

Co do zarzutu z pkt 7 wniosku o ukaranie, skarżący podniósł zarzut obrazy przepisów prawa materialnego przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym (art. 438 pkt. 1 k.p.k.).

W ocenie skarżącego Sąd Dyscyplinarny I instancji nieprawidłowo ocenił, że w sprawie nie doszło do zawarcia ugody. W rzeczywistości uczestnicy postępowania złożyli w jego toku zgodne oświadczenia, w następstwie których rozwiązany został istniejący pomiędzy nimi konflikt na tle ustalenia kontaktów z dzieckiem. Tym samym zaszły podstawy do umorzenia postępowania w oparciu o art. 355 k.p.c., a tym samym zachowanie obwinionej nie wyczerpało znamion deliktu dyscyplinarnego z art. 107 ust. 1 usp.

Drugi z obrońców obwinionej sędzia w stanie spoczynku J. T., w treści odwołania zaskarżył wyrok z 6 grudnia 2021 r., sygn. akt [...] w części dotyczącej uznania jej za winną deliktów dyscyplinarnych opisanych w punkcie I wyroku.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 usp oraz art. 133 usp lub alternatywnie o uniewinnienie obwinionej.

W uzasadnieniu odwołania skarżący wskazał, że „Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych dopuścił się złamania prawa przejmując do prowadzenia nieistniejące postępowanie dyscyplinarne i korzystając z tego oszukańczego obejścia prawa wszczął własne postępowanie dyscyplinarne. Postępowanie dyscyplinarne tym samym nie mogło się toczyć, nie można było postawić sędziemu zarzutów i skierować wniosku o ukaranie. Zatem występuje w sprawie negatywna przesłanka procesowa opisana w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 133 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych powodująca konieczność umorzenia postępowania z uwagi na brak wniosku uprawnionego oskarżyciela”.

Obrońca obwinionej podniósł, że koncepcję odpowiedzialności dyscyplinarnej opartej wprost o art. 45 ust. 1 Konstytucji przyjął Sąd Dyscyplinarny w K., zmieniając

opis czynu 1 i przyjmując ten opis za podstawę ukarania, co stanowi oczywistą obrazę prawa i musi zostać skorygowane.

Odnosząc się do zarzutu z punktu 6 wniosku o ukaranie, skarżący podniósł, że Sąd Dyscyplinarny prawidłowo ustalił stan faktyczny pominał jednak kilka kardynalnych elementów, co doprowadziło do podjęcia błędnej oceny skutków działania obwinionej.

Obrońca wskazał, że w realiach sprawy [...] od samego początku procesu wiadomo było, że miejsce pobytu pozwanego nie było znane. Stąd obwiniona sędzia podjęła w pierwszym rzędzie próbę ustalenia miejsca jego pobytu, by doręczyć mu odpis pozwu. Ostatecznie ustalono miejsce pobytu pozwanego za pośrednictwem ogłoszenia w Urzędzie [...]. Gdy to zostało ustalone, obwiniona sędzia wyznaczyła termin rozprawy i wydała postanowienie o zabezpieczeniu.

W ocenie skarżącego do czasu ustalenia miejsca pobytu pozwanego i doręczenia mu odpisu tego postanowienia skutki wydania postanowienia o zabezpieczeniu nie nastąpiłyby. Komornik nie mógłby bowiem wykonać tego postanowienia. Zatem skutek dla pozwanej w postaci wydania postanowienia o zabezpieczeniu lub wstrzymanie się z jego wydaniem do czasu ustalenia miejsca pobytu pozwanego i doręczenia mu tego postanowienia byłby taki sam. Postanowienie to nie mogłoby być wykonane. Ergo, nie można zatem mówić o powstaniu jakiegokolwiek szkody dotyczącej pozwanej lub dotyczącej szeroko rozumianego interesu wymiaru sprawiedliwości. W ocenie skarżącego obwiniona powinna zostać uniewinniona od popełnienia zarzucanego jej czynu.

Oдноśnie do rozstrzygnięcia dotyczącego zarzutu z punktu 7 wniosku o ukaranie, skarżący podniósł, że wbrew twierdzeniom Sądu Dyscyplinarnego w K. doszło do zawarcia ugody między uczestnikami postępowania. Ich oświadczenia złożone w toku postępowania są bowiem zgodne co do intencji i treści ze sobą i rozwiązują istniejący między stronami konflikt o umożliwienie kontaktów z dzieckiem. Tym samym ziścił się warunek opisany w art. 355 § 1 k.p.c. bowiem wbrew stanowisku Sądu Dyscyplinarnego w K. wydanie wyroku w sprawie stało się zbędne. Zastąpiła ten wyrok skutecznie zawarta ugoda między stronami. Umorzenie postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. było czynnością merytoryczną

i znajdującą podstawę prawną w tym przepisie, a twierdzenie, że nastąpiło ono wbrew wynikom postępowania jest nieprawdziwe.

Podnosząc te zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie obwinionej P. P. od zarzutu opisanego w punkcie 7 wniosku o ukaranie z uwagi na brak znamion czynu dyscyplinarnego opisanego w art. 107 ust. 1 usp.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I

1. Nie jest zasadny zarzut obrony o nieważności postępowania ze względu na wyznaczenie sędziów do składu Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w K. zamiast wyłonienia składu w drodze losowania, gdyż właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami to domena ustawy krajowej, zgodnie z art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Sprawę obwinionej przydzielono do rozpoznania sędziom wylosowanym na podstawie art. 111 usp (Protokół z przeprowadzonego w dniu 22 grudnia 2020 r. losowania składu Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] w sprawie [...], k. 597 akt oraz Protokół z dodatkowego losowania składu przeprowadzonego 3 lutego 2021 r., k. 618 akt), a nie trybie wynikającym z art. 47a usp.

2. Nie jest zasadny zarzut drugiego obrońcy obwinionej braku skargi uprawnionego oskarżyciela, czyli negatywnej przesłanki postępowania dyscyplinarnego z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 usp, gdyż pierwotnie postępowanie nie zostało w ogóle wszczęte, co wynika z zarządzenia z 28 marca 2019 r. (k. 62 akt) Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w Ł. Sędziego SR w Ł. K. F., jako że nie znalazł „podstaw do wszczęcia z urzędu czynności dyscyplinarnych i skierowania sprawy na drogę postępowania dyscyplinarnego” (pkt 1 zarządzenia). W takiej sytuacji Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych Przemysław Radzik postanowieniem z 24 maja 2019 r. (k. 91 akt) mógł przejąć do prowadzenia sprawę, stanowiącą czynności wyjaśniające w sprawie podejrzenia dopuszczenia się uchybień związanych z zajmowanym, przez sędziego P. P. urzędem, na podstawie powołanych w postanowieniu art. 112a § 1a oraz art. 114 § 1 usp. W dalszej kolejności na podstawie art. 114 § 3 usp mógł wszcząć postępowanie dyscyplinarne

przeciwko sędzi SR w Ł. P. P. (postanowienie z 17 września 2019 r., k. 243 akt). Nie jest zatem zasadny zarzut prowadzenia postępowania z naruszeniem art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 usp (wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej z 10 grudnia 2020 r. – k. 580). Wniosek obrony o umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 usp nie został uwzględniony przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] postanowieniem z 29 kwietnia 2021 r. (k. 665 akt).

II

Zasadne są tylko odwołania obrońców obwinionej w częściach kwestionujących zakres bezprawności i zawinienia obwinionej, co prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcia, że stopień społecznej szkodliwości przewinień obwinionej nie był wyższy niż znikomy i dlatego umorzono postępowanie w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 usp.

Znaczenie mają podstawy odwoławcze z art. 438 pkt 1 i 2 k.p.k., gdyż uprawnione jest szersze spojrzenie na zarzucane obwinionej przewinienia, które wymagają oceny holistycznej, czyli nie tylko wycinkowej w aspekcie formalnego naruszenia normy nakazującej sędziemu określone zachowanie, w tym przypadku orzekającego w szczególnych sprawach z zakresu prawa rodzinnego, których prowadzenie, w odniesieniu do poszczególnych spraw objętych zarzutami obwinienia nie pozwala na przypisanie obwinionej złej woli w niedotrzymywaniu terminów poszczególnych czynności procesowych. Innymi słowy negatywna ocena obwinienia wynika z atomizowania poszczególnych spraw w sytuacji, gdy w sprawie należało ująć jednocześnie obciążenie pozostałymi sprawami w decernacie obwinionej.

Przewodnicząca [...] Wydziału Rodzinnego i Nieletnich SSR K. W. w notatce z 21 lutego 2017 r. (k. 15 akt) stwierdziła, że referat P. P. „*jest znacznie obszerniejszy niż pozostałych sędziów i jest w nim bardzo dużo spraw starych*”. Po wtóre nie można stwierdzić, że zachowanie sędzi było szczególnie niekorzystne dla stron. Stwierdzone naruszenia mogą być uznane za niedociągnięcia „warsztatowe”, jednak nie zmierzające do celowego naruszenia interesów stron. W sprawie należy mieć też na uwadze pozycję ustrojową (konstytucyjną) sądu, czyli nie tylko jego funkcję, ale także rolę sędziego, co wymaga chronienia jego podmiotowości i uprawnia stwierdzenie, że na jednej płaszczyźnie nie można zawsze stawiać oczywistej

rażącej obrazę przepisów prawa oraz uchybienia godności urzędu, jako że są to odrębne (samodzielne) podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego (prawodawca wyraźnie te podstawy odróżnia – art. 107 §1 pkt 1 i 5 usp). Oznacza to, że obie te podstawy nie muszą spełniać się jednocześnie, czyli tak samo jak zaaplikowane w zaskarżonym wyroku i niewyjaśnione wyrażenie o wykorzystaniu „*tej samej sposobności*”, dla ujęcia zarzucanych przewinień jako czynu ciągłego. Tak jak nie można przyjąć (bo nie ustalono w sprawie) „*tej samej sposobności*” (art. 91 § 1 k.k.), tak samo wysoce wątpliwe jest rozstrzygnięcie o aż oczywistej i rażącej obrazie przepisów prawa (art. 107 § 1 pkt 1 usp). Odróżnić jednocześnie należy instytucję wytyku, która ma samodzielną podstawę prawną i nie należy do postępowania dyscyplinarnego.

W sprawie znaczenie ma też wpływ czasu, gdyż zasady z art. 45 Konstytucji obejmują także sędziów objętych postępowaniem dyscyplinarnym, dlatego rozpoznanie sprawy trwa zbyt długo, zważając na standard określony w ustawie zasadniczej, co nie jest bez wpływu na negatywne oddziaływanie na dobra osobiste i zawodowe sędziego, nawet gdy wymierzona kara nie była prawomocna.

1. Zarzut braku ugody w sprawie [...] SR jest o tyle zasadny, że z protokołu rozprawy z 18 października 2018 r. (k. 122) nie wynika zawarcie ugody dotyczącej wniosku o uregulowanie kontaktów dziadków z małoletnim wnukiem, jednak to nie ugoda mogła być podstawą umorzenia postępowania, lecz uznanie wniosku przez uczestniczkę postępowania, matkę dziecka, która takie oświadczenie złożyła do protokołu. Wówczas art. 355 k.p.c. mógł być podstawą umorzenia postępowania, bo jest regulacją otwartą a nie zamkniętą, skoro prócz czynności dyspozycyjnych stron (przykładowo cofnięcie pozwu, zawarcie ugody) pozwala Sądowi umorzyć postępowanie, jeśli z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne. Uznanie wniosku przez matkę małoletniego mogło skłaniać Sąd do umorzenia postępowania. Jeśli jednak umorzenie uznać za nieuprawnione, to pozostaje kwestia błędu sędziego, nawet nieusprawiedliwionego, który w świetle nowej regulacji z art. 107 § 3 pkt 1 usp mógł być rozważany jako kontratyp wyłączający przewinienie dyscyplinarne, właśnie w sytuacji, gdy orzeczenie obarczone było błędem w zakresie wykładni i stosowania prawa, pomijając, że nie zamykało drogi do odwołania i dalszego prowadzenia sprawy. Uznanie wniosku nie sprowadzało się tylko do takiego oświadczenia, gdyż

matka dziecka szerzej podała do protokołu, iż nie ma żadnych zastrzeżeń co do kontaktów dziadków z wnukiem, dziecko jest zadowolone z tych kontaktów, nie oponowała, żeby dziadkowie zabrali dziecko na wakacje, zgodziła się co do terminu spotkań i godzin, uczestniczka zobowiązała się, że nie będzie czynić przeszkód, jeśli wnioskodawcy w czasie wakacji będą chcieli wyjechać z wnukiem poza ich miejsce zamieszkania na okres kilku lub kilkunastu dni pod warunkiem wcześniejszego ustalenia daty i miejsca wyjazdu. Wobec takich zgodnych oświadczeń, mimo wątpliwości co do podstawy umorzenia, sędzia P. P. mogła przyjąć, że cel sprawy został osiągnięty zgodnie przez strony, dla dobra małoletniego i dlatego należało postępowanie umorzyć, co potwierdza, iż zachowanie sędzi nie wynikało ze złej woli, nawet gdy w treści postanowienia z 18 października 2018 r., [...], Sąd Rejonowy powołał się na zawarcie ugody, jako podstawę umorzenia postępowania.

W podobnych warunków (czyli, że referat obwinionej był znacznie obszerniejszy niż pozostałych sędziów i było w nim bardzo dużo spraw starych) i taką samą miarę oceny jak wyżej można odnieść do pozostałych zarzutów obwinienia dotyczących spraw [...], [...], [...]. Przede wszystkim dlatego, że nie można stwierdzić, iż obwiniona nie podejmowała żadnych czynności w sprawach i nie miała własnej koncepcji na ich prowadzenie. Szerszy zakres błędu, potwierdzony w art. 107 § 3 pkt 1) usp, ma swoje materialne uzasadnienie. Prawo sędziów do błędu wynika z zasady niezawisłości sędziowskiej. Nie chodzi o niezawisłość sędziego od przepisów prawa, ale o uwzględnienie tego, że sprawowanie urzędu sędziowskiego z istoty polega na wykładni i stosowaniu prawa, przy których mogą być popełniane błędy. Niezawisłość sędziowska nie powinna być zatem bez potrzeby krępowana zagrożeniem odpowiedzialnością dyscyplinarną w razie popełnienia błędu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2003 r., SNO 48/03). Sędziowie sprawują funkcje orzecznicze, stąd prawo do błędu jest szersze (por. w tym zakresie choćby ostatnią uchwałę całej Izby Odpowiedzialności Zawodowej z 19 września 2023 r., II ZZP 2/22).

2. W sprawie [...] o zezwolenie na wyjazd małoletniej za granicę w okresie ferii zimowych 2017 r., tj. od 23-29 stycznia 2017 r., rozprawa została wyznaczona 22 grudnia 2016 r. na 24 stycznia 2017 r. Wnioskodawca nie stawiał się na rozprawę „*z uwagi na fakt, że w tym czasie przebywał już na feriach z córką na terytorium Polski ...*” – tak wynika z pisma Prezesa SR do Zastępcy Rzecznika

Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych z 13 czerwca 2019 r. (k. 139). W takiej sytuacji to, że obwiniona „trzykrotnie odraczała wydanie postanowienia” świadczy raczej o chęci zakończenia sprawy, a nie aż o oczywistej i rażącej obrazie art. 45 ust. 1 Konstytucji, naruszającej powagę sprawowanego stanowiska i ujmę godności sędziego. We wskazanym piśmie Prezesa SR podano jednocześnie, *„że wnioskodawca próbując uzyskać rozstrzygnięcie dotyczące zgody na ewentualny wyjazd wakacyjny – jeszcze przed zakończeniem postępowania zmodyfikował swój wniosek, w ten sposób, że wniósł o zezwolenie na wyjazd z córką na wakacje 2017 r.”*. Kwestia właściwego wyznaczania terminów w określonych sprawach może podlegać kontroli Przewodniczącego Wydziału i Prezesa Sądu.

3. W sprawie [...] zarzut obwinienia nie oddaje pełnej sytuacji, gdyż przeprowadzenie rozprawy w ustawowym terminie 14 dni nie byłoby efektywne, jako że obwiniona wcześniej zwróciła się do biegłego lekarza o sporządzenie opinii, której nie wydał w zakreślonym terminie, stąd konieczne było ponaglenie i oczekiwanie na jej wydanie. W takiej sytuacji późniejsze rozpoznanie sprawy nastąpiło z przekroczeniem terminu, niemniej zależało od stanowiska biegłego, który wcześniej nie wydał opinii. Nie można pomijać, że ustawa z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego określa prawa osoby przyjmowanej do szpitala psychiatrycznego, których przestrzeganie ma gwarantować w pierwszej kolejności szpital (art. 23). Zarzuty, od których uniewinniono obwinioną potwierdzają, że sprawy dotyczące kontroli przyjęcia do szpitala psychiatrycznego nie były rzadkie, co mogło rzutować na przekroczenie terminów i tłumaczyć, że nie wszystkie opinie były wydawane przez biegłych w zakreślonym terminie. Jeśli się jednak zważy na ustalenie Sądu Dyscyplinarnego, że ostatecznie 29 marca 2017 r. na rozprawie zapadło postanowienie stwierdzające zasadność przyjęcia do szpitala bez zgody pacjenta, to nie jest to okoliczność bez znaczenia, jako że Sąd potwierdził tym postanowieniem materialną przesłankę przyjęcia osoby chorej do szpitala psychiatrycznego (art. 23 ust. 1 ustawy), zatem pobyt w szpitalu miał swoją przyczynę.

4. W sprawie [...] doszło do przekroczenia terminu z art. 737 k.p.c. poprzez nierozpoznanie wniosku o zabezpieczenie. Rzecz w tym, iż zabezpieczenie nie jest zawsze obligatoryjne („Sąd może udzielić zabezpieczenia ...” – art. 730 § 2 k.p.c., art.

730¹ k.p.c.). Zarzut natomiast poprzestaje na naruszeniu wynikającym z przekroczenia terminu. Przy braku innej argumentacji obwinionej nie można nie zgodzić się z przekroczeniem terminu, jednak kwestia temporalna jest tylko częścią problemu, gdyż zabezpieczenie ma wartość, gdy jest wykonalne, a sprawa pokazuje, iż znaczenie mogło mieć ustalenie przebywania pozwanego, nie tylko potencjalnie dla komornika, ale przede wszystkim dla prowadzenia i rozpoznania sprawy. Sąd Rejonowy postanowieniem z 6 listopada 2017 r. rozpoznał wniosek o zabezpieczenie roszczenia. Sytuacja ta potwierdza, iż również ten zarzut nie obejmuje analizą całości problemu, którego źródło mogło wynikać z niemałej liczby spraw prowadzonych jednocześnie przez pokrzywdzoną i braku bieżącej i skutecznej kontroli sytuacji w referacie obwinionej.

Końcowa ocena zarzutów obwinienia uprawnia stwierdzenie, iż mimo formalnych naruszeń przepisów nie można stwierdzić złej woli obwinionej i rażącego braku staranności w prowadzeniu spraw, zwłaszcza, że każda z nich miała swój indywidualny kontekst sytuacyjny, procesowy i materialny, w sumie zaskarżone orzeczenie nie wskazuje na działanie ze szczególną niestarannością, zwłaszcza w aspekcie ogólnego obciążenia obwinionej sprawami. Znaczenie negatywne dla obwinienia ma też niekrótki czas rozpoznania sprawy dyscyplinarnej, co kłóci się z wzorcem rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej).

W ocenie Sądu Najwyższego powyższa analiza i ocena uprawnia końcowe stwierdzenie, iż społeczna szkodliwość zachowania obwinionej, ujęta w zaskarżonym wyroku jako ciąg czynów, w aspekcie podmiotowym i przedmiotowym nie była większa niż znikoma, dlatego zasadną jest zmiana zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 usp.

[M. T.]

[ms]

i